

Зміна типу господарювання поклала початок істотним структурним змінам, лібералізації цін і умов зовнішньоекономічної діяльності, зміні структури виробництва та її пристосування до платоспроможного попиту.

Виходячи з цього структурна політика повинна реалізовуватися на макро- і мікроекономічному рівнях по трьох основних напрямках, що визначають орієнтири діяльності органів державної влади по селективній підтримці елементів економіки для забезпечення економічної безпеки держави, а саме: підвищенні сукупного попиту; збільшенні норм заощаджень і забезпечення умов трансформації нагромаджень в інвестиції; стимулюванні руху усіх видів ресурсів зі стагнуючих секторів у сектори росту; стимулюванні і регулюванні розвитку фондового ринку в інтересах забезпечення міжгалузевого руху капіталу.

Реалізація зазначених цілей вимагає розробки державної політики в галузі захисту прав інтелектуальної власності; дієвого регулювання діяльності некомерційних наукових організацій; підтримки міжнародних зв'язків наукових шкіл у пріоритетних галузях фундаментальних досліджень; розвитку наукової інфраструктури.

З метою стабілізації суспільства проведена державою соціальна політика повинна сприяти консолідації суспільства при умовах досягнення стійкого економічного стану громадян, підвищення рівня життя населення, у тому числі за рахунок збільшення грошових доходів, що дозволить запобігти загрози безпеки з погляду можливих соціальних конфліктів.

Одержано 18.10.2021

УДК 339:005

Ганна Миколаївна КОПТЄВА,

доктор економічних наук, доцент,

професор кафедри менеджменту та оподаткування

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Формування стратегії забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства має велике практичне значення у забезпеченні його ефективної діяльності в поточному періоді та сталому розвитку у майбутньому. Стратегічний підхід в управлінні економічною безпекою підприємства дозволяє проводити моніторинг впливу негативних факторів на бізнес-процеси підприємства, розробляти превентивні заходи щодо усунення або запобігання їх впливу, підвищувати інформованість та визначеність їх стану у майбутньому періоді, забезпечувати керованість й ефективність змін та досягнення цілей функціонування та розвитку підприємства.

Сучасне підприємство з точки зору інституційної теорії є певним пулом взаємовідносин, які відбуваються як всередині самого підприємства, так і з його зовнішніми контрагентами. Як правило, ці взаємовідносини виникають під час виконання бізнес-процесів підприємства та підтримуються реалізацією соціальних, економічних або екологічних інтересів його стейкхолдерів (ключових зацікавлених сторін). У зв'язку з тим, що задоволення інтересів певної групи стейкхолдерів може спричиняти порушення балансу інтересів інших груп, виникає конфлікт інтересів, а його зворотним ефектом є підвищення уразливості або зниження захищеності бізнес-процесів.

Захищеність бізнес-процесів підприємства набуває важливості через значну кількість його трансакцій, у результаті яких можливі фінансові, матеріальні, інформаційні втрати, а також репутаційні ризики через втрату довіри ключових стейкхолдерів, інтереси яких залишаються незадоволеними.

Опрацювання наукових джерел [1-5] демонструє розмаїття досліджень з питань розробки стратегії економічної безпеки підприємства. Незважаючи на значний обсяг проведених

досліджень, питання розробки стратегій забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємств, спрямованих на укріплення економічного потенціалу та формування стратегічної стійкості підприємства, не знайшли відображення в публікаціях повною мірою.

Концепція стратегічного забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства має реалізацію лише в стратегічно орієнтованому підприємстві, який використовує систему стратегічного планування. Це дає можливість розробляти та втілювати в життя систему стратегічних планів, здійснювати поточну діяльність, скеровуючись на досягнення поставлених стратегічних цілей.

Розроблення стратегії забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства повинно ґрунтуватися на таких вимогах:

- орієнтація на місію і довгострокові цілі і завдання;
- забезпечення взаємозв'язку сукупності елементів економічної стратегії для реалізації загальної стратегічної цілі діяльності підприємства;
- забезпечення взаємозв'язку стратегічного, поточного та оперативного рівнів забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства;
- багатоваріантність напрямів розвитку і комплексність розроблення стратегії;
- узгодженість економічних інтересів стейкхолдерів, дотичних до підприємства;
- орієнтація на соціальну відповідальність підприємства і стейкхолдерів;
- поетапної зрілості бізнес-процесів;
- відповідності стратегії загальному сценарію розвитку підприємства та його стратегічним економічним інтересам.

Відповідно до логіки дослідження [6], економічна безпека бізнес-процесів підприємства визначається захищеністю бізнес-процесів з урахуванням рівня їх зрілості, узгодженістю економічних інтересів стейкхолдерів із наявним потенціалом і заявленими цілями, що сприяє розробці концептуального підходу до формування стратегії забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства та типів стратегій за ними (рис. 1).

Рис.1. Стратегії забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства залежно від зон безпеки

Висновок. Економічна безпека бізнес-процесів підприємства характеризується сукупністю якісних і кількісних показників, найважливішими серед останніх є рівень безпеки, який визначається станом захищеності бізнес-процесів. Отже, при виборі того чи іншого типу стратегії забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства необхідно враховувати зазначені концептуальні аспекти питомої категорії, що систематизує елементи системи економічної безпеки підприємства та робить механізм її забезпечення дієвим.

Список бібліографічних посилань

1. Домашенко М. Д. Формування зон економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 4. Т. 2. С. 181–185.
2. Ксенофонов М. М., Іванько А. В. Стратегія забезпечення стану економічної безпеки як складова стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6. Т. 3. С. 46–52.
3. Роженко О. В. Стратегії економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 51. С. 51–55.
4. Нагорняк І. С. Стратегічне управління забезпеченням соціально-економічної безпеки підприємств. Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку економічних систем: колективна монографія. Т. : ФОП Осадца Ю.В., 2016. С. 117–128.
5. Прокопенко О. В., Школа В. Ю., Домашенко М. Д. Стратегії та механізм забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : збірник наукових праць. 2015. № 819. С. 73–81.
6. Коптева Г. М. Забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Харківський державний ун-т харчування та торгівлі. Харків, 2020. 497 с.

Одержано 19.10.2021

УДК 338.242:658.5

Оксана Сергіївна МАКОВОЗ,

доктор економічних наук, доцент,

професор кафедри менеджменту та оподаткування

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;

Михайло Олександрович БУРЯК,

аспірант кафедри менеджменту та оподаткування

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ VUCA-СВІТУ

Для успішного функціонування суб'єкти бізнесу розробляють певний план дій, який відображається в стратегії безпеки. Безпека в узагальненому розумінні – це стан захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз і ризиків. Зрозуміло, що передбачити виникнення всіх подій неможливо, але бізнесу вигідніше приймати превентивні заходи, ніж нейтралізувати вже виникнення негативних подій. Захист – це запобіжний захід, який гарантує, що компанія може протистояти спробам отримати доступ до своїх даних або приміщень. Переважна більшість науковців та практиків вважають, що захист – це вигідна інвестиція, яка дозволяє бізнесу не реінвестувати прибуток на вирішення проблем в довготривалий перспективі в сучасних умовах VUCA-світу. VUCA– це абревіатура з англійських слів: volatility (мінливість - швидкі і масштабні зміни), uncertainty (невизначеність - неможливість точного передбачення майбутнього), complexity (складність - багатофакторність і багатопричинність, ускладнення проблем-викликів), ambiguity (неоднозначність - неможливість однозначного трактування подій і їхнього потенційного впливу) [1].

На думку професора Коптевої Г. М. виділення складових частин економічної безпеки може здійснюватися на підставі критеріальних ознак класифікації її видів з огляду на пріоритетність завдань забезпечення саморегуляції, скоординованості дій, спрямованих на розвиток підприємства як цілісної органічної системи, що інтегрує різні її сфери (фінансову, кадрову, маркетингову, інформаційну, техніко-технологічну тощо), та сукупності наявних негативних чинників (загроз, ризиків, небезпек), а також на створення нових умов для функціонування системи на якісно новому рівні [2, с. 98]. У VUCA світі без